

ה **בא השמש בצהריים: רב איתם שמעון הנקין הי"ד**

מאת: דניאל אשר קליינמאן

צר לי עליך אחי כי נעמת לי מאד (שמואל ב, כו)

בגשתי לחקוק עלי נייר קוים לדמותו של ידיד נפשי הרה"ג ר' איתם שמעון הנקין זצ"ל הי"ד, חם לבי בקרבי בהגיגי תבער אש, קול נהי נשמע בציון איך שודדנו, מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה לבכות מעין הפוגות על שבר בת עמי.

קשה לתאר גודל האסון הנורא ועוצמת הכאב הגדול שנחתה עלינו כי עלה המוות בחלוננו, בהילקח מאתנו ידידי עז מאח אציל המידות כליל המעלות איש האשכולות. שנינו בשבת קנג. "אמר ר"י ברי' דרב שמואל בר שילת משמיה דרב, מהספדו של אדם ניכר אם בן עוה"ב הוא אם לאו", ופירש"י שאם כשר היה הכל בוכין עליו ומורידין דמעות ומספרין בשבחו עיי"ש. ועוד שם "בעא מיניה ר' אלעזר מרב, איזהו בן עוה"ב, א"ל ואזניך תשמענה דברך מאחריך לאמר זה הדרך לכו בו כי תאמינו וכי תשמאלו" ע"כ. מהספדו של ידידי הג"ר איתם הי"ד ניכר שהיה בן עוה"ב ממש, כשהייתי בא"י בימי השבעה השתוממתי מהמראה הגדולה אשר לפני איך שנקבצו אנשים מכל הגוונים ומכל המפלגות וכל הנביאים מתנבאים בסגנון אחד, מעידים על גדולתו והשגתו בתורה וחכמה, ועוד יותר מגדולות במדות טובות והנהגה נפלאה בין אדם למקום ובין אדם לחבירו, כולם מורידין עליו דמעות ומספרין בשבחו, ואומריו עליו זה הדרך לכו בו, והוא הסימן המובהק שהיה בן עוה"ב.

שנינו בתענית ד. "אמר רבא האי צורבא מרבנן דמי לפרציא דתותי קלא דכיון דנבט נבט", ופירש"י "בחור חריף כו' כיון דנבט נבט, שמתחיל לבצבץ ולעלות עולה למעלה, כך ת"ח כיון שיצא שמו הולך וגדול למעלה", ע"כ. וכוונתו, דת"ח צעיר שלן בעומקה של הלכה, מכיון שמתחיל לעלות ויצא שמו, ה"ה פורץ וגדל ועולה מעלה מעלה עד שנעשה גאון ומאור לישראל. כולנו ראינו האי צורבא מרבנן ידידי ר' איתם הי"ד, שהיה מבצבץ ועולה, הולך וגדל ולן בעומקה של הלכה וקונה ענינים ומקצועות שלימים בהיקף בכללותיהם ופרטיהם וחותר לשרשים ויסודות ויורד לעומקם להבין טעמי הדברים ולהעמיד יסודותיהם ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא עד שמשנתו ברורה וההלכה ברורה. מאמריו הנפלאים תמיד עשו גלים בעולם התורה, כל מאמר שנתפרסם ממנו באיזה מקצוע שיהיה היה קולע אל המטרה, והיה ניכר עליו שזהו מעשה ידי אמן, אב בחכמה שהוא רך בשנים.

בתקופה האחרונה עסקנו יחד להוציא לאור תשובות וחידו"ת של זקנו מרן הגאון מהרי"א הענקין זצוק"ל, וכמה פעמים עלו שאלות מסובכות הנוגעים לבירור הלכה דניאל אשר הכהן קליינמאן רב דקהל נחלת דוד דפלטבוש ומחבר ספר קובץ הלכות פסקי הרה"ג הרב שמואל קמינצקי שליט"א.

במקצועות קשות שבתורה, הל' קו התאריך, טריפות, טהרות, ריבית ועוד, ותמיד היה מוכן ליכנס לעומק הענין והעלה דבר ברור, בדעת ובשכל הישר, ונתפעלתי מכוחו העצום לירד לעומקן של דברים ולהוציא מרגניתא טבא.

לפני כמה שנים הוציא לאור מאמר מקיף על זקנו הגרי"א, והדפיסו בקובץ ישורון, שם משתקף ידיעה רחבה והבנה עמוקה בכמה מקצועות בתורה וכן ידיעה מקיפה בהיסטוריה ועוד ענינים. כבר שמעתי מכמה ת"ח שכשקראו את המאמר חשבו לעצמם שהדברים ודאי נכתבו ע"י ת"ח מבוגר שכבר הגיע לבן חמשים וכדו', והופתעו לשמוע שהמאמר נכתב כשהמחבר היה אברך צעיר בן כ"ב שנים בלבד.

הג"ר איתם הי"ד הוציא לאור ספר לכם יהיה לאכלה על הל' תולעים, בו הוא פורש את השמלה ומציע סוגיא דתולעים ומטייל בו ארוכות וקצרות. גם הספר הלזה עמוק הוא, מלאכת מחשבת הראוי לת"ח זקן ויושב בישיבה וכולו אומר כבוד, וכמעט ולא יאומן שהספר יצא לאור כשהיה אברך בן כ"ה שנים בלבד - אבל כך היה עוצם חכמתו וגדולתו בתורה.

מלבד גדולתו בתורה, היה גם בקי במקצועות אחרות, תכנון היסטוריה ועוד, אני שמעתי מכמה מורות במקצועות שונות שעמדו בקשר עם הג"ר איתם הי"ד, וסיפרו שהיו מתפעלים מעומק ידיעותיו וחכמתו עד שחשבו שבודאי כל מגמתו היה המקצוע המדובר, ומה גדול היה הפתעתם כששמעו שבאמת לא היה זה עיקר משימתו כלל אלא היה אברך העוסק בתורה והוראה ואסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, והעיון והטיפול במקצועות הללו היו דברים שעשה 'בין הסדרים'.

כן היה הג"ר איתם הי"ד עמקן גדול, בעל פנימיות גדולה, שהבין עומק ופנימיות של כל דבר ודבר, והיה לו היכולת להבין ולהסביר נקודות פנימיים בפשטות נפלאה. דבר נדיר הוא למאד, בדור שאינו רואה אלא לפנים (סוטה מז:), שיהא אחד הרואה עומקן של דברים, ולא רק פני הדברים בלבד. תמיד עמדתי משתומם על תפיסתו העמוק, איך שהוציא דברים עמוקים ומסובכים ופירשם בפשטות ובשכל הישר. כן היה מבקש האמת בכל דבר, ללא סטיות ורצונות עצמיים, אלא ביקוש האמת, האמת היה אהוב עליו יותר מכל.

אבל הגדול ביותר מגדולתו בתורה וחכמה, היה גדולתו במדות ודרך ארץ בין אדם לחבירו. נעימותו היה להפליא ממש, מדותיו התרומיות, וותרנותו וענוותנותו היו לאות ולמופת לכל מכיריו. שנינו בסנהדרין כד. "ואקח לי שני מקלות לאחד קראתי נועם ולשני קראתי חובלים, נועם אלו ת"ח שבא"י שמנעימים זה לזה בהלכה כו" ע"כ, הג"ר איתם הי"ד היה מנעים לחבירו בהלכה, אף כשהיה חולק היה בענוה ונעימות יתירא. לא פעם עלו חילוקי דיעות בינינו בהלכה כדרך כל העוסקים באסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ותמיד הייתי מתרגש מדרכו הנפלא להציע הדברים בענוה, בפשטות, ובדרכי נועם.

כל מי שהכיר את הג"ר איתם הרגיש בו ידידות ואהבה, כל מי שעבד אתו יחד באיזשהו מקצוע הרגיש כאילו המקצוע הלזה הוא הדבר היחיד שתופס מקום בראשו. במגילה יג. שנינו "ותהי אסתר נשאת חן אר"א מלמד שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו"

ע"כ, בדרך כלל כשפוגעים באיש מכירים בו מיד שהוא מאיזה סוג, יש לו רצונות וחשבונות אישיים, אבל אסתר היתה נושאת חן בעיני כל רואה, שלכל אחד ואחד נדמתה לו כאומתו, כל מי שראה אותה חשב שהיא חושבת כמותו, שהיא שייכא לסוג שלו. וכך היה אצל הג"ר איתם, כל מי שפגע אותו הרגיש ידידות עז ואהבת אה, לכל אחד נדמתה לו כאומתו.

במו"ק כה: שנינו "והי' ביום ההוא והבאתי את השמש בצהריים, אמר ר' יוחנן מאי ביום ההוא, זהו יומו של יאשיהו שנהרג בצעירותו, כדכתי' בן ל"ט שנים היה במותו" ע"כ, ופי' המהרש"א דביאת השמש בצהריים אינה הפסד וחסרון לשמש עצמו, כי השמש עדיין מזריח ועולה במקום אחר, אלא ההפסד הוא לאלו שהיו נהנים עד אז מאורו ומתחממים ממנו, והיינו בא השמש בצהריים.

והנראה להעמיק בביאור הענין ע"פ הא דאיתא בירו' דברכות (פ"ב ה"ח) "כד דמיך ר' בון בר ר' חייא, על ר' זעירא ואפטר עילוי' מתוקה שנת העובד כו' אם מעט אם הרבה יאכל, למה היה ר' בון בר' חייא דומה, למלך ששכר פועלים הרבה והיה שם פועל אחד והיה משתכר במלאכתו יותר מדאי, מה עשה המלך, נטלו והיה מטייל עמו ארוכות וקצרות. לעיתותי ערב באו אותם פועלים ליטול שכרן ונתן לו שכרו עמהן משלם, והיו הפועלים מתרעמין ואומרים אנו יגענו כל היום וזה לא יגע אלא שתי שעות, ונתן לו שכרו עמנו משלם. אמר להן המלך יגע זה לשתי שעות יותר ממה שלא יגעתם אתם כל היום כולו, כך יגע ר' בון בתורה לכ"ח שנה מה שאין תלמיד ותיק יכול ללמוד למאה שנה" ע"כ. וכעיי"ז בתנחומא פרשת כי תשא (סי' ג) "רבי תנחומא בר אבא מתוקה שנת העובד אם מעט ואם הרבה יאכל, והשבע לעשיר איננו מניח לו לישון, אמרו לו לשלמה, אילו אחר אמר הפסוק הזה היינו שוחקין עליו, אתה שכתוב בך ויחכם מכל האדם תאמר מתוקה שנת העבד אם מעט ואם הרבה, אין הדבר כך, שכל מי שהוא רעב אכל קמעא שינתו מתנדנדת ממנו, אכל הרבה שינתו מתוקה. אמר להם איני מדבר אלא בצדיקים ובעמלי תורה. כיצד, אדם שכל שנותיו ל' שנה, ומעשר שנים ואילך הוא עמל בתורה ובמצות, ומת לשלשים שנה. ואדם אחר חי שמונים שנה, ומעשר שנים ואילך עמל בתורה ובמצות עד שמת, אתה אומר הואיל ולא יגע הראשון אלא כ' שנה בתורה, וזה יגע ע' שנה, שהקב"ה מרבה לזה שכר יותר ממי שעסק בתורה כ' שנה. לפיכך אני אומר אם מעט ואם הרבה יאכל, שיכול בן כ' שנה לומר לפני הקב"ה, אילולא שסלקתני מן העולם בחצי ימי הייתי מאריך שנים ומרבה בתורה ובמצות, לפיכך אני אומר אם מעט ואם הרבה יאכל, שמתן שכרו של זה כמתן שכרו של זה וכו'. אמר רבי לוי משל למה הדבר דומה, למלך ששכר פועלים למלאכתו, עם שהן עושין נטל המלך אחד מהם וטייל עמו, לערב באו הפועלים ליטול שכרן, בא אותו הפועל שטייל עם המלך ליטול עמהן, שמא יכול המלך לומר לו אתה לא עשית עמהם אלא שתי שעות טול כפי מה שעשית, אף הוא יכול לומר למלך אילולא אתה שביטלתני וטיילתני עמך היה שכרי מרובה. וכך הקב"ה יתברך שמו - המלך זה הקב"ה, והפועלין אלו עמלי התורה, מי שיגע בתורה חמישים שנה ומי שיגע בתורה

עשרים או שלשים, יכול לומר אילולא שסילקתני הייתי עוסק בתורה, לפיכך אמר שמה אם מעט ואם הרבה יאכל, שמתן שכרן שוה", ע"כ. ונמצא לפ"ז שבהלקח ת"ח צעיר לימים שיגע בתורה כ' שנה בלבד, אין זה חסרון לו, כי הוא יקבל שכרו משלם כאילו עסק בתורה פ' שנים, השמש עדיין זורח במקום אחר, אבל ההפסד הוא לנו, בעולם הזה, שנלקח מאתנו ת"ח גדול צורבא מרבנן דנבט, שעדיו היה לגאון ולתפארת בישראל, היה מיועד לגדולות ונצורות ממש, הרי זה בגדר בא השמש בצהריים, הוא הלך למנוחות ואותנו עזב לאנחות.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים, הרופא לשבורי לב יחבוש ויחזק אותנו ואת משפחתו, אבי היתומים יחוס וירחם על ארבעה העוללים הקטנים שנשאר יתומים מאב ומאם ויסייעם שיגדלו ויפרחו לתפארת בית אבות, ומי שאמר לעולמו די יאמר לצרותינו די ובא לציון גואל יקיצו וירננו שוכני עפר. ❧